

Dvořák Antonin (1841-1904)

Antonin Dvořák (Dworzak) to obok Bedřicha Smetany jeden z najwybitniejszych czeskich kompozytorów; dyrygent i pedagog, twórca późnoromantycznego stylu narodowego nawiązującego do folkloru słowiańskiego

Był najstarszym z dziewięciorga dzieci synem wiejskiego muzykanta i oberżysty z niewielkiej podpraskiej miejscowości Nelahozoves. Od dziecięcych lat grał na [skrzypcach](#) na rodzinnych i kościelnych uroczystościach. Wysłany na naukę u rzeźnika do Zlonic uczęszczał tam także na lekcje muzyki do kompozytora Antonína Liehmanna. Jako szesnastolatek trafił do praskiej szkoły organistów, grywając także w orkiestrach na [altówce](#). Pierwszy utwór, *Kwintet smyczkowy a-moll*, skomponował jako dwudziestolatek, ale już w 1865 r. napisał dwie [symfonie](#): *c-moll Zlonické Zvony* i *B-dur*. W tym samym okresie zakochał się bez wzajemności w swej uczennicy, Josefinie Čermákovéj i rozpoczął pracę w orkiestrze pod kierunkiem [Bedřicha Smetany](#). Zrezygnował jednak z tej posady, by poświęcić się kompozycji. Wykonanie *Hymnu Spadkobiercy Białej Góry* przyniosło mu pierwszy znaczący sukces. W tym samym 1873 r. poślubił młodszą siostrę ukochanej Josefíny, Annę. Jako organista kościoła św. Wojciecha w Pradze uzyskał stypendium państwowe, a jeden z członków stypendialnej komisji, [Johannes Brahms](#), zarekomendował jego kompozycje swemu wydawcy, Simrockowi.

Kolejne wykonania symfonii i [oper](#) oraz publikacje w oficynie Simrocka (*Duety morawskie* i *Tańce słowiańskie*) przyniosły Antoninowi Dvořákowi rozgłos. Po jego kompozycje zaczęli sięgać wybitni dyrygenci ([Leoš Janaček](#) w Czechach, Hans Richter w Niemczech i Austrii, później także Hans von Bülow i [Gustav Mahler](#)). Sam Antonin Dvořák również wykonywał własne utwory, obok symfonii [Ludwiga van Beethovena](#) i [Franciszka Schuberta](#), [Feliksa Mendelssohna](#) i [Johannesa Brahmsa](#) — swych muzycznych mistrzów. Światową sławę przyniosło mu jednak wykonanie w Anglii *Stabat Mater*, powstałego po śmierci jego dwojga dzieci.

Po kilkukrotnych odmowach zdecydował się ostatecznie przyjąć posadę wykładowcy kompozycji w Konserwatorium Praskim, ale już w rok później został zaangażowany do Konserwatorium w Nowym Jorku, gdzie spędził z przerwami trzy lata i gdzie powstała jego najświetniejsza *IX Symfonia Z nowego świata*. W ostatnim okresie życia skupił się głównie na twórczości operowej (*Armida* oraz szkice *Horymira*). Niezadowolony z przygotowań do wystawienia *Armidy* zmarł niespodziewanie w Pradze na atak apopleksji w wieku 63 lat. Na pogrzebie wykonano jego *Requiem*.

Antonin Dvořák, IX Symfonia e-moll op. 95 Z nowego świata

Twórczość Antonina Dvořáka obejmuje dwa zasadnicze okresy: pierwszy, silnie nawiązujący do [romantycznych](#) i [klasycznych](#) wzorów harmonicznycy i formalnych (głównie symfonie, [poematy symfoniczne](#) i programowe [uwertury](#) koncertowe), i drugi po 1875 r., kiedy kompozytor szuka inspiracji w folklorze słowiańskim, rozszerzając lub przełamując schematy formalne (np. wprowadzenie dumki zamiast wolnej części cyklu sonatowego czy furianta — w miejsce ostatniej).

Obok charakterystycznych nawiązań do czeskiej muzyki ludowej, najistotniejszym elementem jego kompozycji pozostaje barwa instrumentalna. W późnych utworach (*Otello*, *Requiem* czy *IX Symfonii*) posługuje się techniką płynnego przechodzenia na jednym [akordzie](#) przez różne grupy instrumentów (technikę tę jako *Klangfarbenmelodie* ponownie „odkryje” [Arnold Schönberg](#) niemal 40 lat później). Znakomitym przykładem jest poemat symfoniczny *Polednice* op. 108 (wg wiersza Karela Erbena), czyli historia niegrzecznego chłopca porwanego przez Południcę (ducha ze słowiańskich legend).

Najśłynniejszą kompozycją Antonina Dvořáka pozostaje jednak do dziś *IX Symfonia Z Nowego Świata*. Powstała w okresie nowojorskim, inspirowana muzyką indiańską i afro-amerykańską.

dr Sylwia Zabieglńska

Ciekawostki

Nieprzeciętny talent muzyczny pozwolił wiejskiemu chłopcu, który miał z woli ojca zostać rzeźnikiem, w niezwykle sposób zmienić koleje swego losu. Osiągnął w świecie muzycznym najwyższe zaszczyty i dowody uznania, zaprzyjaźnił się z [Bedřichem Smetaną](#) i [Johannesem Brahmem](#), nawiązał kontakty z [Gustavem Mahlerem](#), [Antonem Brucknerem](#), [Piotrem Czajkowskim](#) i [Edvardem Griegiem](#), uzyskał tytuły *doctora honoris causa* konserwatoriów w Pradze i Cambridge.

Do posłuchania:

- [Koncert na wiolonczelę h-moll](#)

- [Suita amerykańska op. 98 a](#)

- [Pieśń księżycowa Rusałki z opery Rusałka](#)

W Kanonie Muzykoteki Szkolnej:

- [IX Symfonia e-moll Z Nowego Świata op. 95](#)